

Blyrullen från Alvastra.¹

Av

OTTO von FRIESEN.

 nskriften är på sina ställen skadad genom sprickor i blyet, som gå i vertikal riktning och stundom sammanfalla med huvudstavarna och med vertikalt (med huvudstavarna parallellt) löpande bistavar. Typer, som till följd härav eller eljest blivit otydliga, markeras nedan med en punkt under. Runorna för *e* och *æ* äro stundom svåra att skilja från varandra på den grund att bistaven hos *e* fått en lutande ställning och mer än normal längd. Också gå stundom runorna för *a* och *æ* i varandra genom att bistaven går över på andra sidan om huvudstaven eller ej når över dit.

Jag läser rad för rad sålunda:

(insidan)

1. *inmontæseilon : etinsiuiuatæ : afesiōrum : ibi : rekuiesku*
2. *nt : sæptem : sankti : dōrmientes : : mār̄lkus : mak̄seki* (snarast *mtāneki*)
3. *mianus : markianus : : dionisius : serapion : konstāna* (eller *konsona* eller *konsont*)
4. *rius : ihohannes : sik : rekuieskathikfamulado*

¹ Jfr E. Brate, *Östergötlands runinskrifter* s. 227 och O. Frödin, *Alvastra under medeltiden* s. 66 (i *Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening* 1918), där denna undersökning först är publicerad.

(utsidan)

5. *mini : nosstrigesu : kristi bædiktæ + amôrbo iss* (eller *iûis*)
6. *so kum obæt* (eller *obet*) *in nomine : patrisetfilietspiritus*
7. *sankti : amin* (sic!)

Förmodligen är vår text ristad efter ett original, skrivet med latinska bokstäfver, vilket ej på alla ställen varit fullt tydligt. Ej heller synes ristaren ha fullt behärskat latinnet. Med dessa förutsättningar förstås lättast fel som *siuiuatae* och förvrängningarna av nomina propria. Så förstå vi också att ett med latinska bokstäver skrivet *marcianus* — där *c* uttalades som *s* — återgivits i vår text med *markianus*: bokstaven *c* har mekaniskt utbytt mot runan *k* som i *sankti, bædiktæ, rekuieskunt* etc. Med detta antagande kunna vi också få en rimlig om ock osäker förklaring av inskriftens dunklaste parti: *amôrbo iss* (eller *iûis*) | *so kum obæt* (eller *obet*). Ordskillnaden är i inskriften tydligt sådan som den här återgivits. Om i den antagna, med latinska bokstäver skrivna förlagan stått *iuiso quem obiit*, förstå vi hur denna kunnat få det utseende den har på blyplattan och då förstå vi också meningen — både i detalj och i det större sammanhanget.

Den latinska förlagan har i sin helhet lytt ungefär sålunda: *in monte selion et in siuitate efesiorum ibi requiescunt septem sancti dormientes malcus maximianus marcianus dionisius serapion cons tantinus iohannes. sic requiescat hic famula domini nostri iesu cristi benedicta + a morbo inuiso quem obiit* (eller *obibat*). *in nomine patris et filii et spiritus sancti. amen.*

På svenska: "På berget Celion i efesiernas stat där vila de sju heliga sovarne Malkus, Maximianus, Marcianus, Dionysius, Serapion, Konstantinus och Johannes. Så må här vår herre Jesu Kristi tjänarinna Benedikta finna vila från den ohyggliga (eller sällsporda) sjukdom, som hon hemsöktes av. I faderns, sonens och den helige andes namn. Amen."

Sjusovarelegenden uppfattades under medeltiden som en

säker underpant på de dödas uppståndelse (se Olaus Magnus, *De gentibus septentrionalibus*, lib. I, cap. 3; *Ett Forn-Svenskt Legendarium*, I, Sv. Fornskr. Sällsk. Saml., 7: 1, Stockholm 1847, sid. 433 ff.), Inskriften på blyrullen är i själva verket en besvärjelse, som har till ändamål att på ett varaktigare sätt än själva den vid begravningen föredragna jordfästningsritualen tillförsäkra Benedikta ostörd griftero till den stora uppståndelsens dag. Innebörden i besvärjelsen är, att liksom de sju sovarne fingo somna in från makthavandes förföljelser och världens ondska och i århundraden lågo försänkta i djup sömn med oförvandlade kroppar och åter vaknade till liv, så skall Benedikta i sin grav först njuta vila och vederkvickelse från den sjukdom, som hon råkade i och som blev hennes död, och omsider ernå en kroppens uppståndelse på den yttersta dagen.

Den katolska kyrkans uppfattning om gravens betydelse för den döde framgår särdeles tydligt av den *benedictio sepulchri*, som ingick som ett led i den katolska begravningsritualen. Inom Linköpings stift hade denna benedictio följande lydelse: "Rogamus te domine — — ut digneris benedicere — — hoc sepulchrum, vt sit remedium salutare in eo quiescenti et redemptio anime eius atque tutela et munimen contra seua iacula inimici"; alltså: "Vi bedja Dig, Herre, att Du värdigas välsigna denna grav, att den må bliva till en hälsobringande läkedom för den, som vilar däri, till en andens återlösning och ett skydd och bålverk mot djävulens grymma pilar" (se J. Freisen, *Manuale Lincopense*, Paderborn 1904, sid. 100).

För att kunna bestämma inskriftens ålder kräves en ingående, ännu ogjord undersökning av de stungna runornas utveckling. Av flera tecken att döma är blyrullens inskrift jämförelsevis ung och tillhör slutet av 1300-talet eller 1400-talet.